

Saul zondigt en heeft berouw

Thema: Koningen
1 Samuël 15

VOORAF

In 1 Samuël 13: 13-14 wordt ons verteld dat de Heere het koningschap van Saul vanwege zijn ongehoorzaamheid en eigenmachtige handelen niet zal bevestigen. Zijn koningschap zal niet uitgroeien tot een dynastie waarin het koningschap van vader op zoon zal worden doorgegeven. In 1 Samuël 15 wordt Saul vanwege zijn ongehoorzaamheid zelf als koning door de Heere verworpen.

a. Het oordeel over Amalek voltrokken (1 Sam. 15: 1-9)

UITLEG VAN DE TEKST

In 1 Sam. 15: 1 wordt Saul eraan herinnerd dat hij tot koning is gezalfd in opdracht van God. Hij is over Gods volk koning. Daarom heeft de koning allereerst en allermeeft te luisteren naar de woorden van God. Niet de wil van het volk, maar de wil van God is wet. Het vervolg van de geschiedenis vormt een schril contrast met deze woorden van Samuël. Duidelijk zal blijken dat de woorden van het volk Saul zwaarder wegen dan de woorden van de HEERE der heirscharen.

De Heere geeft Saul de opdracht om de strijd aan te binden met de Amalekieten. De grondslag voor deze opdracht vinden we in gebeurtenissen die in het verleden hebben plaatsgevonden. De Heere had Zijn volk uit het slavenbestaan in Egypte verlost en door de Schelfzee geleid. Maar toen kwam Amalek, een bedoeïenenvolk, afstammend van Ezau en levend ten zuiden van Juda. Zij keerden zich als eersten tegen Israël om het de weg naar het land van de belofte te versperren. Laaghartig

vielen ze aan de achterkant van de stoet, het zwakste gedeelte van het volk, aan. Maar wie Gods volk aanraakt, raakt Zijn oogappel aan en dat wordt Amalek gewaar. Het volk heeft zich onder leiding van Jozua verweerd, terwijl op de bergen Mozes zijn staf naar de hemel richtte en bad. De Heere verlost het volk en geeft Mozes de opdracht deze gebeurtenissen nauwkeurig te beschrijven. Deze geschiedenis mag niet vergeten worden, want de Heere is met Amalek nog niet klaar. Op een dag zal deze daad gewroken worden. Deut. 25: 17-19 vertelt ons dat de gedachtenis aan Amalek zal moeten worden uitgeroeid.

De eeuwen zijn voorbijgegaan zonder dat het eerder gevelde vonnis is uitgevoerd. In Sauls dagen is Gods tijd gekomen. Samuël moet het Saul gaan aanzeggen. Het is een wreed en bloedig vonnis dat zal worden voltrokken. Mens en dier moet worden omgebracht. Ook de vrouwen en de kinderen, ook de schapen en de ezels. Hoe is het mogelijk! Huiveringwekkend! Is dit geen volkenmoord? Vandaag zouden we dit beschouwen als een misdaad tegen de mensheid. Hoe kan God, Die oproept om de naaste lief te hebben als onszelf, mensen oproepen tot zulke wrede daden? Waarom worden er ook op tal van andere plaatsen volken uitgeroeid zonder enig medelijden in opdracht van de Heere Zelf? Omdat de maat van hun zonden vol is. De tijd van genade die men gekregen had, heeft men niet gebruikt. Het volk is slechts instrument in Gods hand om het vonnis, het oordeel over de zonde te voltrekken. God kan daarvoor ook andere middelen gebruiken. De aarde kan openscheuren. Hij kan hagel, vuur en zwavel laten regenen. Ook hierin is de Heere een rechtvaardig God. In zeker op-

zicht zijn deze gebeurtenissen voorspel op het komende eindgericht waarin God alle goddelozen van de aarde zal verdelgen.

Waarom krijgt Saul deze opdracht? Als we letten op de voorgaande geschiedenissen, dan zien we dat de Heere Saul op de proef gesteld heeft. In hoofdstuk 13 bleek dat de koning ongeduldig was. Hij kon niet wachten op de komst van de profeet en ging zelf maar aan de slag met een offer. Hij vond het moeilijk om koning te zijn onder God. Om ten diepste onderkoning te moeten zijn en stipt gehoorzaam te zijn aan de Heere. Toen klonk het oordeel dat het koningschap niet aan zijn nageslacht verbonden zou blijven. Hij zelf zou echter koning mogen blijven. Saul heeft geprobeerd om de gunst van God te winnen. Nu krijgt hij een nieuwe opdracht. God volvoert het oordeel over Amalek en geeft Saul een nieuwe gelegenheid om te laten zien dat het hem ernst is met die gehoorzaamheid aan God. De eerste woorden van hoofdstuk 15 herinneren Saul eraan dat het op gehoorzaamheid aankomt.

Saul bereidt zich voor op de strijd en trekt met een geweldige legermacht naar het zuiden. In de buurt van het centruk waar de Amalekieten wonen legt hij een hinderlaag in een droge rivierbedding. Hij laat de Kenieten, die te midden van de Amalekieten wonen, waarschuwen. Zij hebben zich altijd vriendelijk tegenover Israël opgesteld. En dan ontbrandt de strijd. Het oordeel van de ban, de verbanning wordt voltrokken. Evenals bij Jericho betekent dit dat alles wat aan dit volk toebehoort, toekomt aan de Heere. Alles is van God en God bestemt hier alles voor het vuur en de dood vanwege de zonde van het volk. De Heere Zelf is het Die hier de overwinning geeft.

Maar de door God gevraagde gehoorzaamheid is er niet. Ten minste een persoon wordt gespaard: koning Agag. Vermoedelijk laat Saul hem leven om mee te pronken. Het volk spaart eveneens veel vee en zij nemen dat als buit mee. Slechts de mindere en oudere dieren worden met de ban geslagen en gedood. Saul laat het gebeuren. Hij protesteert niet. Het oordeel van God wordt door koning en volk eigenmachtig veranderd.

TER OVERWEGING

Deze geschiedenis laat scherp zien dat de Heere gehoorzaamheid vraagt aan Zijn Woord. Hij Zelf blijft Zijn woorden trouw. Ook als de jaren verstrijken, laat Hij merken dat Hij Zijn Woord niet vergeeten is. Het kan lijken alsof het uitgesproken vonnis niet zal worden voltrokken. Maar eens zal God de zonde oordelen en wee ons als we ons niet hebben bekeerd tot Hem en gebogen hebben voor Zijn

aangezicht. Gods rechtvaardige heiligheid wordt in deze geschiedenis scherp zichtbaar. Vanuit deze geschiedenis kan de lijn worden getrokken naar ons eigen leven. De Heere geeft ons vandaag geen opdracht om andere mensen te doden. Hij geeft ons wel de opdracht om te strijden tegen de geestelijke boosheden en machten en om onze leden die op de aarde zijn te doden. Om te strijden tegen de zonde in ons. Als wij daartegen niet strijden, dan zal de zonde over ons heersen. In Christus Naam en in Zijn kracht mogen we de strijd aanbinden en de Heere belooft dat Hij ons zal bijstaan.

b. De ongehoorzaamheid aan het licht gebracht (1 Sam. 15: 10-23)

UITLEG VAN DE TEKST

Saul en het volk zijn tevreden met hun werk. De vraag is echter niet hoe mensen over hun werk denken, maar hoe de Heere erover denkt. Hij was de Opdrachtgever. Samuël is de eerste die van God te horen krijgt hoe Hij denkt over de handelswijze van Saul en het volk. In Gods ogen heeft de koning ernstig gefaald. Saul is bij de Heere vandaan gelopen. Hij volgt God niet langer, maar volgt zijn eigen plan. Het geduld van de Heere is op. Niet alleen het koninkrijk wordt hem afgenomen. Een boze geest, zo blijkt uit het vervolg, zal hem meer en meer gaan kwellen en Gods Geest is van hem geweken. Vers 11 gebruikt een sterk woord. Het berouwt de Heere dat Hij Saul koning heeft gemaakt. Berouw roept bij ons de gedachte op aan spijt over een verkeerde beslissing. Hoe kan God dan berouw hebben? Inderdaad is God geen mens dat Hij liegen zou of dat iets Hem berouwen zou (vgl. Num. 23: 19). Bij nauwkeurig lezen in de Bijbel valt het op dat er sprake is van Gods berouw als er bij mensen iets verandert. Als Ninevé zich bekeert op de prediking van Jona, dan berouwt het God en Hij voltrekt het oordeel niet. Nu Saul verandert in zijn houding tegenover de Heere en ongehoorzaam wordt en blijft, verandert ook Gods houding tegenover Saul. In dat berouwen klinkt tegelijk iets door van de pijn en het verdriet dat de Heere ervan heeft. Samuël is door deze boodschap geweldig aangegrepen. Boosheid, verontwaardiging en verdriet strijden in zijn hart om voorrang. Hij ligt er wakker van. Hij voelt zich aan Saul verbonden. Het drijft hem uit tot gebed. Een roepen tot de Heere. Het vonnis van de Heere wordt er niet anders van. Uit ervaring kan Samuel straks zeggen dat het vonnis onherroepelijk is.

Als de profeet de volgende morgen onderweg is naar Saul krijgt hij de boodschap dat de koning bij Karmel, een stadje in Juda, een gedenkteken heeft opgericht ter ere van zichzelf. Het volk mag deze

gebeurtenissen niet vergeten. Saul is met zichzelf ingenomen. En dan is daar de profeet. Hartelijk klinkt Sauls begroeting Samuël tegemoet. De koning vertelt er direct bij dat hij Gods woorden bevestigd heeft. Maar al snel blijkt dat Samuël precies weet hoe de vlag erbij hangt. Want als Saul de woorden van de Heere heeft uitgevoerd, wat betekent dat geblaas en geloei van de beesten dan? Die hadden dan toch gedood moeten worden? Ja maar... het waren de mooiste, de beste dieren. Die zijn gespaard om aan de Heere te offeren. Daar lijkt toch niets mis mee? En het volk heeft toch ook wel wat verdiend na zo'n spannende oorlog. Saul probeert de schuld op het volk te schuiven. Maar Samuël laat zich niet uit het veld slaan. In alle eerlijkheid herinnert hij de koning aan de grote zegeningen van God. Hij was tot koning gezalfd. Hij was ootmoedig voor God en het volk. Maar waar is die ootmoed nu? Saul heeft eigenmachtig gehandeld en Gods woorden terzijde geschoven. De gunst van mensen is hem blijkbaar meer waard dan de gunst van God.

Maar Saul is het met Samuël niet eens. Hij heeft slechts Agag en wat dieren in leven gelaten. Is dat zo erg? En die dieren zijn bestemd voor een offer aan de Heere. Saul probeert zichzelf overeind te houden. Maar Samuël snijdt hem de pas af. Al zouden die dieren voor een offer bestemd zijn, dan nog vraagt de Heere gehoorzaamheid. Gehoorzaamheid is meer waard dan al die offers. Tegen Gods wil ingaan en je eigen weg volgen is zonde. Zonde die gelijkstaat met afgoderij. Wie ongehoorzaam is aan God dient slechts zichzelf of anderen. En die ongehoorzaamheid blijft niet ongestraft. Saul wordt als koning verworpen.

TER OVERWEGING

Op scherpe wijze laat deze geschiedenis zien dat het in de dienst van de Heere aankomt op gehoorzaamheid. Onze gaven in de collectezak kunnen onze ongehoorzaamheid niet verzoenen. De Heere eist ons met heel ons hebben en houden op voor Zichzelf.

c. Afscheid (1 Sam. 15: 24-35)

UITLEG VAN DE TEKST

Saul erkent dat hij fouten gemaakt heeft door te luisteren naar de stem van het volk. Hij heeft zelfs gevreesd voor het volk (vers 24). Zou dat werkelijk zo zijn? In het vorige hoofdstuk blijkt hoeveel gezag Saul had toen hij verbood te eten en te drinken. Het heeft er alle schijn van dat Saul opnieuw een verontschuldiging zoekt voor zijn handelwijze. Met woorden erkent de koning schuld, maar zijn

hart blijft onveranderd. Het vervolg laat blijken dat Sauls woorden slechts bedoeld zijn om Samuël vast te houden, zodat hij zijn gezicht niet verliest voor het volk. Stel dat het volk merkt dat hij gefaald heeft. Het is zelfs opvallend dat hij Samuël vraagt de zonde te vergeven (vers 25). Samuël weigert echter om terug te keren met Saul. Hij keert zich om. Gods oordeel staat immers vast. Saul grijpt de profeet bij zijn mantel. Een krampachtige ruk en de mantel scheurt. Samuël grijpt die scheur aan als illustratie bij Gods oordeel. Zo is het koningschap van u afgescheurd. God komt op Zijn genomen besluit niet terug. Zelfs niet op Samuëls gebed in de nacht. God is vastbesloten. Samuël noemt God hier nadrukkelijk 'de Overwinning Israëls'. Hij wil daarmee duidelijk maken dat de overwinning een geschenk van God is.

Saul wil Samuël niet loslaten en ten langen leste gaat Samuël mee. Niet om samen met Saul te bid-den of om hem voor het volk te eren, maar om de overwinning om de Amalekieten af te maken. Hij gaat niet mee om samen met Saul te aanbidden. Maar om het oordeel van God aan Agag te voltrekken. Agag is gevangengenomen, gespaard in de strijd. Hij haalt opgelucht adem. Hij heeft het er levend vanaf gebracht. Voor de dood zal hij, zo denkt hij, voorlopig niet hoeven te vrezen. Van een oudere man als Samuël vreest hij geen kwaad. Hij re- kent echter mis. Samuël deelt hem onomwonden mee dat hij zal worden gedood vanwege zijn wrede daden. Agag wordt vervolgens door Samuël ont- hoofd. Dan scheiden de wegen van Saul en Sa- muël. Saul zal het in het vervolg zonder de leiding van Samuël moeten doen. Sauls hart is er wellicht zwaar onder geweest. Met gemengde gevoelens ziet hij Samuël gaan. Samuëls hart is bedroefd. Het leek met die grote stoere kerel zo mooi. Maar wat is het einde?

TER OVERWEGING

De geschiedenis laat zien dat het hart van een mens hard is en dat we zomaar geen schuld belij- den voor Gods aangezicht. We zoeken telkens weer verontschuldigen waarmee we onze onge- hoorzaamheid willen goedpraten. Maar de Heere vraagt eerlijkheid, oprechtheid. Het woord van de Heere behandelt ons eerlijk als we worden gewe- zen op onze zonden. Maar wijst ons ook een uit- weg. Een gebroken en verslagen hart zal God niet verachten. Wie met werkelijk berouw voor Hem buigt, zal Hij in genade aannemen. Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden. Maar dan hebben we dat bloed wel in alle oprechtheid te zoeken en onze zonden te belijden. Daar mogen we de kinderen ook op wijzen. God is de heilige en rechtvaardige God. Tegelijk is Hij ook barmhartige en genadig.

GELOOFSLEER

- In deze geschiedenis wordt Gods rechtvaardigheid en oordeel over de zonde zichtbaar. God haat elke zonde, hoe klein ook in onze ogen. Afhankelijk van de leeftijd kan met de kinderen worden doorgesproken over Jezus' komen op de wolken om te oordelen de levenden en de doden (Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 37).
- Bekering betekent 'afsterven van de oude mens' (Heidelbergse Catechismus, zondag 33). Wij hebben onze leden die op de aarde zijn te doden en mogen geen zonden aan de hand houden. Slechts door Gods genade is bekering mogelijk.
- Wie deze geschiedenis vertelt, doet er goed aan om met wijsheid en zorgvuldigheid om te gaan met verschillende huiveringwekkende details. Helder wordt in deze geschiedenis Gods rechtvaardigheid en oordeel over de zonde. Maar de Bijbel zegt tegelijk meer over de Heere Die in Christus, Zijn Zoon genadig wil zijn. Onze belijdenisgeschriften spreken heel evenwichtig over God. Dat evenwicht hebben we ook in onze vertellingen te bewaren.